

Fény a népek világosságára

Az 5775/2014. esztendőben egymásba értek hanuka napjai és a karácsony. Az utóbbi az ünnep szövegeinek képvilágával utal a fényre („a mai napon nagy fényesség szállt le a földre”), a gyertyagyújtás szentestén csak kedves családi szokás ... volt, hiszen rég fölváltották a színes villanyégők a fenyőfán, —még jó, mert így is sok a tűzeset—, de hanuka nyolc napjára a gyertyagyújtás *rítusa* is elő van írva. Ritka ez az egybeesés, —ugyan hányan énekelték vagy legalább mormolták éppen a hanukának megfelelő napokban az Ó-antifónákat, hányan gondoltak utána a héber nevek sorának: Adonáj, Izráel, Mózes, Sína, Jesse, Dávid, és Emmánuel?!—, különös az együttállás, de esetlegessége miatt mélyebb értelmezést nem kell kapnia. Most így volt. Jövőre másképp lesz.

Nem oly ősi rítus, csak német földön is talán másfélszáz éves, nálunk meg pár évtizede elterjedt szokás az adventi koszorú készítése; nem liturgikus jelkép ez a koszorú, nagy az összevisszaság körülötte; egy ideje gyertyái megkapják az adventi vasárnapok liturgikus színeit, s előttük, szép paraliturgikus aktusként, Messiás-váró szövegek, nemes dallamok hangozhatnak el. A növekvő számú gyertya csak naptári szerepű, mély meggondolás nem kapcsolódik hozzá, mint hanuka kettőzött számú gyertyájához, hogy „a hitben növekedni kell”.

Idén egyszerre ért célba a komotósan haladó adventi gyertyák és a naponta lépegető hanukagyertyák sorozata. Másban is közősek — újabban. A hanukagyertyák leginkább a családi otthon kegyességéhez tartoztak, s ha lehetett, az ablakba téve azt jelezték: béke van, bátran lehet megmutatkozni a növekvő hittel. Egy ideje, külhont követve, nálunk is méreatesen jelentek meg a köztereken, ahogy öles gyertyákkal, színes szalagokkal az adventi koszorúmonstrumok is. Az előbbieket itt-ott, az utóbbiak egyre több helyen. Már az esztétikumuk is kétséges: kedvenc kisvárosom főterén a szerb orthodox fogadalmi keresztet —pestiskeresztet— fojtogatja az óriás koszorú a lengő pertlikkel. (Hagyján, a villódzó karácsonyfa meg kitakarta.) Örülünk-e a térre kikerült jelképeknek és rítusoknak? Örülünk-e annak, hogy önkormányzati meg másféle hivatalosok és közszereplők ellenállhatatlanul vonzódnak a nyilvánosság emez új alkalmaihoz? Örülünk-e, hogy még a gyertyagyújtás is rangnak kijáró megtiszteltetéssé, vagy ami rosszabb, politikai megnyilatkozássá válik? Mit válik? — züllik. Az adventi (kettős)kereszt-állítás meg, ez is új szokás!, kezdettől politikai eredezésű.

Hát már semmi nem tetszik nekem? Ezek nem. Még ha el is tekintünk zavaró töltetüktől: túlméretezettek, a család, a meghittség, a bensőséges vallásos érzések hiányát kiáltják az ünnepvárás és az ünnep lényegéről elfeledkezett világunkba. És azok a nagyvárosi keresztetek sem az őszinte népi kegyesség erősen fogyatkozó útszéli pléh- vagy kőkeresztjei vagy a hála emlékjelei átélt járványok, veszedelmek után. Ha kettős is, nem győzelmes kereszt, hanem szégyenfa.

Ám a nagy fényesség leszállt a földre. A karácsonyi idő végén újra összeérnek a gyertyák: „Fény a népek világosságára, és dicsőségére népednek Izráelnek”.